

Bryssel, 23. toukokuuta 2023
(OR. en)

9043/23

Toimielinten välinen asia:
2008/0140(CNS)

SOC 296
ANTIDISCRIM 41
MI 372
JAI 554
FREMP 131

SELVITYS

Lähettäjä:	Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Ed. asiak. nro:	8468/23
Kom:n asiak. nro:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Asia:	Ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta – <i>Tilanneselvitys</i>

I JOHDANTO

Komissio antoi 2. heinäkuuta 2008 ehdotuksen neuvoston direktiiviksi, jonka tarkoituksena on ulottaa uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän suoja työelämän ulkopuolelle. Ehdotuksella täydennetään nykyistä EY-lainsäädäntöä¹ tällä alalla, ja ehdotetulla yhdenvertaista kohtelua koskevalla horisontaalisella direktiivillä kiellettäisiin edellä mainituista syistä johtuva syrjintä seuraavilla aloilla: sosiaalinen suojelu, mukaan lukien sosiaaliturva ja terveydenhuolto, koulutus, sekä tavaroiden ja palvelujen saatavuus, asuminen mukaan luettuna.

¹ Erityisesti neuvoston direktiivejä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY.

Valtuuskuntien suuri enemmistö on suhtautunut ehdotukseen periaatteessa myönteisesti, ja monet kannattivat sitä, että ehdotuksella pyritään täydentämään nykyistä oikeudellista kehystä käsittelemällä horisontaalisesti kaikkia neljää syrjintäperustetta.

Useimmat valtuuskunnat ovat vahvistaneet yhdenvertaisen kohtelun edistämisen merkityksen EU:n yhteisenä arvona. Useat valtuuskunnat ovat erityisesti painottaneet ehdotuksen merkitystä vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen (vammaisyleissopimuksen) yhteydessä. Jotkin valtuuskunnat olisivat kuitenkin toivoneet kunnianhimoisempia säännöksiä vammaisuudesta.

Tietyt syrjinnän torjunnan merkitystä korostavat valtuuskunnat ovat kuitenkin asettaneet kyseenalaiseksi komission ehdotuksen tarpeellisuuden ja katsoneet, että ehdotus loukkaa tietyissä kysymyksissä kansallista toimivaltaa ja on ristiriidassa toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden kanssa. Eräät valtuuskunnat ovat pyytäneet selvennyksiä ja ilmaisseet huolensa, jotka liittyvät erityisesti oikeusvarmuuden puutteeseen, toimivallan jakoon, ehdotuksen käytännön vaikutuksiin sekä taloudellisiin ja oikeusvaikutuksiin.

Kahdella valtuuskunnalla on yleisvaraumia ehdotukseen sinänsä.

Tällä hetkellä kaikilla valtuuskunnilla on yleisiä tarkasteluvaraumia tekstiin.

CZ ja DK ovat pitäneet voimassa parlamentaariset tarkasteluvaraukset. Komissio kannattaa kompromissin etsimistä mutta pitää tässä vaiheessa voimassa tarkasteluvarauman kaikkiin sen alkuperäiseen ehdotukseen tehtäviin muutoksiin.

Euroopan parlamentti antoi kuulemismenettelyn mukaisen lausuntonsa 2. huhtikuuta 2009².

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan 1. joulukuuta 2009 ehdotus kuuluu nyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 19 artiklan soveltamisalaan. Kyseinen artikla edellyttää neuvoston yksimielisyyttä ja sitä edeltävää Euroopan parlamentin *hyväksyntää*.

² Ks. asiak. A6-0149/2009. Istuva parlamentti on nimittänyt esittelijäksi Alice Kuhnken (SE / Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä).

II EHDOTUKSEN KÄSITTELY NEUVOSTOSSA RUOTSIN PUHEENJOHTAJAKAUDELLA

Sosiaalityöryhmä³ jatkoi asian tarkastelua vuosina 2021–2022 käytyjen, suurelta osin vammaisuutta koskeviin säännöksiin⁴ keskittyneiden keskustelujen ja puheenjohtajavaltio Ruotsin esittämän valmisteluasiakirjan⁵ pohjalta.

Puheenjohtajavaltio pyysi valmisteluasiakirjassaan valtuuskuntia ilmoittamaan, olisiko niiden mielestä tarpeen selventää tiettyjä keskeisiä säännöksiä, jotka koskevat *syrjinnän käsitettä* (2 artikla), *soveltamisalaa* (3 artikla) ja *vammaisia henkilöitä koskevia kohtuullisia mukautuksia* (4 a artikla).

Monet valtuuskunnat eivät katsoneet tarpeelliseksi selventää edellä mainittuja seikkoja. Yksi valtuuskunta toisti näkemyksensä siitä, että ehdotus ei ole toissijaisuusperiaatteen mukainen. Toiset katsoivat, että näiden kolmen kysymyksen sekä tekstin muiden osien käsittelyä on jatkettava. Keskusteluissa on otettu esiin muun muassa seuraavat seikat:

2 artikla – Syrjinnän käsite

Yksi valtuuskunta kehotti määrittelemään syrjinnän käsitteen selkeämmin, jotta vältettäisiin oikeudellinen epävarmuus ja tulevaisuudessa tarve Euroopan unionin tuomioistuimen antamalle käsitteen tulkinnalle.

Eräät valtuuskunnat toivoivat *moniperusteisen syrjinnän* (mukaan lukien intersektionaalinen syrjintä) käsitteen selventämistä sekä artikloissa että johdanto-osan kappaleissa⁶.

Eräät valtuuskunnat kehottivat palauttamaan *läheissyrjinnän* ja *oletuksiin perustuvan syrjinnän* käsitteet tekstiin.

Yksi valtuuskunta toivoi, että direktiivin soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu seksuaalisen suuntautumisen ohella.

³ Kokous pidettiin 11. toukokuuta 2023.

⁴ Ks. asiak. 9109/21, 14046/21 ja 13070/22.

⁵ Asiak. 8468/23.

⁶ Ks. myös johdanto-osan 12 ab kappale.

Eräät valtuuskunnat katsoivat, että on tarpeen selventää säännöksiä, jotka koskevat sallittua erilaista kohtelua rahoituspalvelujen tarjonnassa iän tai henkilön vammaan mahdollisesti liittyvän terveydellisen syyn perusteella, myös vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen yhteydessä.

3 artikla – Soveltamisala

Yksi valtuuskunta kehotti selventämään ikään liittyviä säännöksiä, jotta vältettäisiin oikeudellinen epävarmuus ja tulevaisuudessa tarve Euroopan unionin tuomioistuimen antamalle kyseisten säännösten tulkinnalle.

Yksi valtuuskunta pyysi poistamaan viittauksen kansallisiin ”oikeusperinteisiin”, jotta varmistettaisiin EU:n lainsäädännön ensisijaisuuden kunnioittaminen (3 artiklan 1 kohta). Yksi valtuuskunta kyseenalaisti myös siviilisäätyyn liittyvien sosiaaliturvaoikeuksien jättämisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

4 a artikla – Kohtuullinen mukauttaminen vammaisten henkilöiden kohdalla

Eräät valtuuskunnat katsoivat, että on tarpeen selventää erityisiä oikeuksia ja poikkeuksia, jotka seuraavat kohtuullista mukauttamista koskevista säännöksistä, mukaan lukien kohtuuttoman taakan käsite. Useat valtuuskunnat muistuttivat, että on tärkeää säilyttää johdonmukaisuus vammaisyleissopimuksen kanssa, ja varoittivat myös vammaisuutta koskevien säännösten vesittämisestä, mukaan lukien kohtuullisten mukautusten tarjoamista koskevan vaatimuksen täytäntöönpanolle asetettu pidempi määräaika (15 artiklan 2 kohta). Yksi valtuuskunta kehotti sisällyttämään tekstiin uudelleen esteettömyyttä koskevat säännökset .

Eräs toinen valtuuskunta huomautti myös tarpeesta poistaa 12 artikla tai mukauttaa sitä tasa-arvoelimiä koskeviin normeihin liittyvistä direktiiviehdotuksista parhaillaan käytävien keskustelujen perusteella.

Komission edustaja korosti tarvetta säilyttää tavoitetaso siltä osin, kuin on kyse vammaisuuteen perustuvan syrjinnän suojasta, ja katsoi, että direktiiviä on mahdollisuuksien mukaan tulkittava vammaisyleissopimuksen mukaisesti. Esteettömyyden osalta komission edustaja totesi, että alkuperäisen ehdotuksen säännös, jonka mukaan direktiivi ei rajoita tiettyjen tavaroiden tai palvelujen esteettömyyttä koskevien unionin lainsäädännön säännösten soveltamista, on säilytetty nykyisessä tekstissä (4 a artiklan 4 kohta). Tosiasiallista ja syrjimätöntä pääsyä koskevien säännösten poistamisen osalta komission edustaja muistutti myös, että on tarpeen varmistaa, että tämä muutos ei heikennä vammaisten henkilöiden suojelua direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla.

III LOPUKSI

Useat valtuuskunnat vahvistivat tukevansa voimakkaasti ehdotusta ja sen nopeaa hyväksymistä, ja monet niistä ilmoittivat voivansa kannattaa direktiiviä nykymuodossaan. Komission edustaja korosti, että komissio pitää ehdotuksen hyväksymistä edelleen prioriteettina ja on valmis jatkamaan neuvottelujen tukemista, jotta asiassa edistytäisiin. Kun otetaan huomioon, kuinka paljon on kulunut aikaa ehdotuksen ensimmäisestä esittämisestä, useat valtuuskunnat pyysivät myös poliittisen tason keskusteluja, jotta umpikujasta päästäisiin eteenpäin, jos mahdollista.

Vaikka viimeaikaisissa keskusteluissa, jotka jälleen kerran osoittivat direktiiviehdotuksen laajan kannatuksen, on saatu aikaan jonkin verran edistymistä, tarvitaan huomattavasti lisätyötä, ennen kuin neuvostossa voidaan päästä vaadittuun yksimielisyyteen.